

TALABALARNING IJRO MAHORATLARINI O'STIRISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING AHAMIYATI

Ibragimova Nilufar Adxamovna

GulDU v.b.dotsenti. Guliston. O'zbekiston. Telefon: +998972480575

Yurtimiz Mustaqillikka erishganidan so'nggi tarixan qisqa davr ichida, ta'lim sohasida olamshumul o'zgarishlar va yutuqlar qo'lga kiritildi. Bular ichida biz uchun eng muhimi respublikamizda "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" va Ta'lim to'g'risidagi qonun" ning yaratilishi va hayotga tadbiq etilishi bo'ldi. Ta'lim va tarbiyaga qaratilgan bunday ulkan diqqat e'tiborning ahamiyati o'laroq, jahonda yagona bo'lgan ta'lim-tarbiyaning o'zbek modeli ishlab chiqildi. Bu sohada barcha fanlar qatori musiqa madaniyati va san'ati fanini o'qitish uslublarini zamon va makon talablari asosida takomillashtirish va rivojlantirish masalalari ko'rsatib berildi.

Insonlarni nafosat olamiga olib kiruvchi musiqa san'ati ko'p qirraligi bilan ajralib turadi. San'at sohasida faoliyat yuritayotgan har bir insondan ijodkorlik, bunyodkorlik, kasbiy fidoyilik kabi fazilatlar doimiy ravishda talab etiladi. Buning uchun san'at olamiga o'z hissalarini qo'shishni istagan har bir san'atkor o'z ijro mahoratlarini o'stirishda mustaqil ta'alimni to'g'ri yo'lga qo'ya bilishi lozim.

Maktabdagi musiqa fanlari bolani sog'lom, har tomonlama kamol topib shakllanishini ta'minlaydi, unda o'qishga intilish hissini uyg'otadi, uni muntazam ta'lim olishga tayyorlaydi.

Musiqiy tarbiyani rivojlantirish uchun quyidagilarni amalga oshirish lozim bo'ladi:

- malakali tarbiyachi va pedagog kadrlarni ustuvor ravishda tayyorlash;
- musiqiy tarbiyaning samarali psixologik-pedagogik uslublarini izlash va joriy etish;
- bolalarni oilada tarbiyalashni tashkiliy, psixologik, pedagogik va uslubiy jihatdan ta'minlash;
- zamonaviy o'quv-uslubiy qo'llanmalar, texnik vositalar, o'yinchoqlar va o'yinlar yaratish hamda ularni ishlab chiqarish;
- bolalarni xalqning boy madaniy-tarixiy merosi va umumbashariy qadriyatlar asosida ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalash uchun shart-sharoitlar yaratish.

Kompozitor va o'z davrining etuk sozandasi, mashhur pianinochi S.Raxmaninov "Bir kun chalmasam, o'zim bilaman, ikki kun chalmasam, do'stlarim biladi, uch kun chalmasam, tinglovchilar biladi", - deganida mashq qilish, shug'ullanishning qanchalik katta ahamiyatga ega ekanligini yana bir bor isbotlagan edi. Ma'lumki, musiqiy pedagogikaning cholg'u ijrochilik yo'nalishida gamma, uchtovushlik va mashqlar o'quv jarayonining ajralmas qismidir. Ularni o'rganish va chalish o'quv davrining hamma bosqichlarida ham muhim ahamiyatga ega. Undan turli bosqichlarda turli maqsadlarda foydalaniladi.

Doimiy ravishda o'z ustida ishlamaydigan sozandaning ijrochilik faoliyati tez tugab qolishi mumkin. Chunki bu faoliyat - ijodiy faoliyat. Ijodiy faoliyat esa doimiy izlanishni, ijrochilik mahorati ustida muntazam shug'ullanishni talab qiladi. Shuning uchun o'z-o'zidan, nafaqat o'quv jarayonida, balki mustaqil shug'ullanish jarayonida cholg'uchilik kasbiy sifatlari shakllanib boraveradi. Talaba o'zi mustaqil shug'ullanishi jarayonida avval gamma, mashq va uchtovushliklarni ijro texnikasini oshirish maqsadida doimo, uzluksiz ravishda, har kuni mustaqil cholg'u asbobida chalishi lozim. Bu jarayon har bir sozandaning ijro mahoratini oshiradi. So'ngra har bir musiqa asarlarini qism-qismlarga bo'lib, mustaqil o'rganishi maqsadga muvofiq bo'ladi.

Mustaqil ta'lim jarayonida har qanday mashq yoki gamma aniq maqsadga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Aks holda talaba va o'quvchi qancha ko'p shug'ullanmasin kerakli natijaga erisha olmaydi.

Tajribada bunday hollar juda ko'p uchraydi. Shuning uchun o'qituvchi o'quvchiga yoki talabaga maqsadni aniq tushuntira bilishi kerak.

Ayrim o'qituvchilar o'quvchi yoki talabalar bilan ishlashda ko'pincha faqat asar ustida ishlab yoki aynan o'sha asarning qiyin bo'lgan qismini qayta-qayta chaldiradilar, lekin kutilgan natijaga erisha olmaydilar.

Bunday paytda albatta kamchiliklar sababini aniqlash kerak. Kamchiliklarni bartaraf qilish uchun aniq maqsadga yo'naltirilgan mashq va gammalardan foydalanish yaxshi natija beradi.

Cholg'u asbobida chalishni o'rgatish jarayonida o'quvchilarda mustaqil ishlash malakalarini shakllantirish quyidagi omillarni o'z ichiga oladi:

1. Mustaqillikning yo'naltiruvchi omili sifatida musiqiy - eshitish tasavvurlari bilan ishlash.

2. Eshitish diqqatini va o'zini o'zi nazorat qilishini tarbiyalash.

3. Mustaqil ishlashdagi ongliklik, mantiqiylik va emotsionallikning o'zaro ta'siri.

4. Tahlil va umumlashtirish usulidan foydalanish.

5. San'atga ijodiy munosabatni tarbiyalash. Ijro jarayonida faollik.

6. Mustaqil ish ta'lim jarayonining tarkibiy qismi bo'lishi va u faqat vazifalarini bajarishdan iborat bo'lib qolmasligi kerak.

Musiqa asarini mustaqil o'rganitotgan talaba albatta o'z -o'zini nazorat qilib borishi kerak.

O'z-o'zini ongli ravishda qilingan nazorat orqali amalga oshirayotgan ishlarini tahlil qiladi va umumlashtirib boradi. Musiqiy san'atga bo'lgan ongli munosabat talabada ijodiy munosabatni tarbiyalaydi.

Talabalarda dars jarayonida olingan nazariy bilimlarni amaliyotga qo'llay olish, shakllantirish mustaqil ta'limning asosiy omili hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Sh. Abdullaeva, Q. Ibragimova "Pedagogika nazariyasi" T., "Talqin" 2008.

2. D. Karimova "Musiqiy pedagogik mahorat asoslari" T., "Iqtisod-moliya" 2008.
3. M. Jumaniyozova. "Ilg'or pedagogik texnologiyalar va ularni amalda qo'llash" ma'ruza matnlari. T., 2010.